

UZASADNIENIE

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 4 września 2019 roku sprostowaną postanowieniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 22 października 2020 po rozpatrzeniu wniosku E. K. z dnia 30 lipca 2020 roku organ rentowy odmówił jej przyznania rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W uzasadnieniu wskazano, że organ rentowy odmówił przyznania rekompensaty, ponieważ:

- do dnia 31.12.2008 r. wnioskodawczyni nie udowodniła 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze.

Na wymagane 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach wnioskodawczyni udowodniła Pani 13 lat, 10 m-cy i 7 dni pracy.

Zakład uwzględnił jako pracę w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia:

- od 2-10-1978 do 22-07-1985, od 11-09-1988 do 31-03-1992 (Zakład (...))
- od 26-11-2001 do 18-06-2005 (BUT-S PPHU (...)).

Do prac w warunkach szczególnych nie uwzględniono okresów:

- od 1-09-1976 do 1-10-1978, ponieważ wnioskodawczyni była zatrudniona w Zakładzie (...) jako uczeń,
- od 24-07-1988 do 10-09-1988, ponieważ skarżąca przebywała na urlopie bezpłatnym.

(decyzja – k. 27 plik I załączonych do sprawy aktu organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła E. K. zaskarżając ją w całości i zarzucając nieuwzględnienie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze, okresu jej zatrudnienia w firmie (...) Sp. z o.o. na stanowisku pomoc kaletnika i w konsekwencji uznanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach nie został udowodniony, podczas gdy praca wykonywana na danym stanowisku pracy, tj. pomoc kaletnika mieści się w wykazie prac wykonywanych w szczególnych warunkach, tym samym okres zatrudnienia w firmie (...) Sp. z o.o. powinien zostać uwzględniony jako praca w szczególnych warunkach, a okres 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach za udowodniony. Na tle powyższego skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie jej prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez uwzględnienie do stażu pracy okresu zatrudnienia od 13 marca 1997 roku do 30 listopada 1998 roku.

(odwołanie – k. 3-6)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując argumentację jak w zaskarżonej decyzji. Jednocześnie wskazano, że wnioskodawczyni do wniosku o świadczenie nie przedłożyła świadectwa pracy w warunkach szczególnych z zakładów (...). W świadectwie pracy z dnia 30 listopada 1998 roku w punkcie 8 pracodawca wskazał, że skarżąca nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

(odpowiedź na odwołanie – k. 13-13 verte)

Na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku wnioskodawczyni poparła, odwołanie, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – e-protokół z rozprawy z dnia 17 marca 2021 roku 00:12:23- 00:13:05 – płyta CD – k. 29)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. K. urodziła się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

Decyzją z dnia 14 kwietnia 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał z urzędu E. K. emeryturę od dnia 9 kwietnia 2020 roku, tj. od daty nabycia uprawnień do emerytury. W związku z powyższym prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ustało z dniem 9 kwietnia 2020 roku.

(decyzja – k. 60-62 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 30 lipca 2020 roku wnioskodawczynie złożyła do ZUS wnioski o rekompensatę z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

(wniosek – k. 1 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 4 września 2020 roku sprostowanej postanowieniem ZUS z dnia 22 października 2020 roku wskazano, że wnioskodawczynie bezspornie udowodniła 13 lat, 10 miesięcy, 7 dni zatrudnienia w szczególnych warunkach.

(decyzja – k. 27, postanowienie – k. 32 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Wnioskodawczynie zatrudniona była w okresie od dnia 13 marca 1997 roku do dnia 30 listopada 1998 roku w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pomoc kaletnika.

(świadczenie pracy – k. 10, zeznania świadka E. R. na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):02:20 – 00:04:06 – płyta CD – k. 29)

Odwołująca pracowała w (...) Ł. najpierw w budynku przy ul. (...), a następnie przy ul. (...).

(zeznania świadka E. R. na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):02:20 – 00:04:06 – płyta CD – k. 29)

Firma, w której pracowała skarżąca zajmowała się produkcją toreb skóropodobnych.

(zeznania świadka E. R. na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):04:14 – 00:07:15 – płyta CD – k. 29)

Do obowiązków wnioskodawczynie na w/w stanowisku pracy należało smarowanie elementów kauczukiem, do którego dolewany był rozpuszczalnik, a także smarowanie mleczkiem kauczukowym, butaprenem. Następnie skarżąca malowała brzegi farbą, a potem czyściła wszystkie elementy torby z kleju.

(zeznania świadka E. R. na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):04:14 – 00:07:15 – płyta CD – k. 29, zeznania wnioskodawczynie na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):07:15 – 00:12:23 – płyta CD – k. 29)

W w/w miejscu pracy skarżąca nie miała płaconych dodatków za szkodliwe warunki pracy, nie było także masek na twarz.

(zeznania świadka E. R. na rozprawie w dniu 17 marca 2021 roku e-protokół (...):04:14 – 00:07:15 – płyta CD – k. 29)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w aktach sprawy, w załączonych do akt sprawy aktach ZUS, a także na

podstawie zeznań skarżącej i powołanego w sprawie świadka, uznając je w całości za wiarygodne. Są one spójne, konsekwentne i wzajemnie się potwierdzają. Brak jest przyczyn, które pozwalałyby odmówić im wiarygodności. W niniejszej sprawie wnioskodawczyni bezspornie udowodniła 13 lat, 10 miesięcy, 7 dni zatrudnienia w szczególnych warunkach. W odniesieniu zaś do spornego okresu zatrudnienia wnioskodawczyni wskazać należy, że zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości, co do charakteru pracy skarżącej w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na stanowisku pomoc kaletnika. Nie ulega wątpliwości, że wykonywane przez nią obowiązki pracownicze na wskazanym wyżej stanowisku pracy wykonywała w szczególnych warunkach, a doliczenie tych okresów, do już zaliczonego przez organ rentowy okresu, jest wystarczające do przyznania wnioskodawczyni rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych. Podkreślenia również wymaga, iż organ rentowy nie przedstawił dowodów przeciwnych do zaprezentowanych przez wnioskodawczynię.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym

charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2021.o.291 t.j.), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z § 1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W świetle § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Stanowisko takie wielokrotnie zajmował również Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239 stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udawadniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego.

Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 z późn. zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Wobec powyższego na wnioskodawczyni, zgodnie z treścią art. 6 k.c., spoczywał ciężar wykazania pracy w szczególnych warunkach.

Należy zauważyć, iż w przedmiotowej sprawie ZUS uznał, iż skarżąca udowodniła 13 lat, 10 miesięcy i 7 dni zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się ustalenia, że taką pracę wykonywała także w okresie zatrudnienia w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od dnia 13 marca 1997 roku do dnia 30 listopada 1998 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pomoc kaletnika.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

W rozpatrywanej sprawie z przeprowadzonych przez Sąd dowodów jednoznacznie wynika, że odwołująca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracowała jako pomoc kaletnika, albowiem zeznania samej wnioskodawczyni, jak i powołanego w sprawie świadka, który w tym samym czasie pracował razem ze skarżącą są w tym względzie spójne. Dodać należy, że organ rentowy nie podważał w toku procesu wartości dowodowej zeznań wnioskodawczyni oraz świadka.

Do prac wykonywanych w warunkach szczególnych, stosownie do Działu VII pod poz. 14 wykazu A - załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego.

Praca wnioskodawczyni, polegająca na klejeniu toreb, smarowaniu poszczególnych ich elementów kauczukiem i butaprenem odpowiada pozycji 14. działu VII w/w rozporządzenia, a zatem była to praca w warunkach szczególnych.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że ubezpieczona spełnia przesłanki do uzyskania dochodzonego od organu rentowego prawa do rekompensaty.

Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Na mocy art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Mając na względzie powyższe, należało zmienić zaskarżoną decyzję o czym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w sentencji wyroku.